

Belang van het Kind

Aanzet tot concretisering naar een Vlaamse context

Secretariaat

Kenniscentrum Kinderrechten vzw
p/a HoGent Campus Schoonmeersen
Valentin Vaerwyckweg 1
D-gebouw lokaal 1.023
9000 Gent
Telefoon: +32 (0)9 243 24 70

info@keki.be - www.keki.be - www.facebook.com/KeKivzw - www.twitter.com/KeKivzw

Zetel

Kenniscentrum Kinderrechten vzw
Gentweg 10
9890 Vurste

Raad van Bestuur

Prof. dr. Lieve Bradt (voorzitter) – Universiteit Gent
Prof. dr. Johan Put – KU Leuven
Dr. Didier Reynaert – Hogeschool Gent

Stafmedewerkers

Katrien Herbots (coördinator)
Lisa De Roeck
Sara Lembrechts
Ellen Van Vooren
Kathy Vlieghe

Auteurs: Katrien Herbots en Ellen Van Vooren

Voor opmerkingen of meer informatie bij dit beleidsadvies:

katrien.herbots@keki.be, ellen.vanvooren@keki.be of +32 (0)9 243 24 70

Met steun van de Vlaamse Overheid

Inhoud

1. Aanleiding	3
2. Werkwijze	5
2.1. Doelgroep-identificatie	5
2.2. Verscheidene methodes	6
2.2.1. Focusgroepen	6
2.2.2. Semi gestructureerde interviews	7
2.2.3. Aanvullende bronnen van informatie	8
3. De ontrafeling van het Belang van het Kind	8
3.1. Kennis	8
3.1.1. Het concept Belang van het Kind	8
3.1.2. De invulling van het Belang van het Kind	8
3.2. Ervaren kansen	10
3.2.1. Kleine successen en eenvoudige wensen	10
3.2.2. Netwerk herstellen en verbinden met omgeving	10
3.2.3. Veerkracht kinderen en jongeren	11
3.2.4. Perspectief ouder en kind	11
3.2.5. Kinderen actor in hun eigen traject, die zelf oplossingen bedenken	11
3.2.6. Zelfreflectie	12
3.2.7. Steunfiguur – helpende hand	12
3.2.8. Faciliterende omgeving	12
3.2.9. Uniciteit van het kind	13
3.2.3. Eerste vaststellingen	13
4. Het Belang van het Kind uitgedaagd	14
4.1. Masker – veelheid van emoties	14
4.2. Gebrek aan sociale verankering en stabiliteit	14
4.3. Bijzondere doelgroepen: ongeboren kinderen en jonge kinderen	14
4.4. Belang ouders in verhouding tot belang van het kind	14
4.5. Weinig inspraak, gehoord en beluisterd worden	15
4.6. Veelheid van perspectieven en belangen	15
4.6.1. Complex en gelaagd	15
4.6.2. Spanning tussen kind/jongere en professional	15
4.6.3. Spanningen tussen organisaties en beroepsgroepen onderling	16
4.7. Structurele belemmeringen	16
4.8. Meerdere kinderen in gezin	17

<u>5. Kritische succesfactoren</u>	17
<u>5.1. Een vertrouwensrelatie met het kind, de jongere opbouwen en onderhouden</u>	18
<u>5.2. Discretionaire ruimte</u>	18
<u>5.3. Transparantie en duidelijke afspraken</u>	18
<u>5.4. Dialoog en uitwisseling</u>	18
<u>5.5. Zoeken naar een evenwicht</u>	19
<u>5.6. Belang van reflectie</u>	19
<u>6. Verder op weg met een betekenisvolle Belang van het Kind</u>	19
<u>6.1. Aftoetsing aan de Algemene Commentaar nr. 14(2013)</u>	19
<u>6.2. Aanbevelingen</u>	20
<u>6.2.1. Meer bekendheid en ontsluiting geven aan kinderrechten</u>	20
<u>6.2.2. Raamwerk Belang van het kind visueel toepasbaar maken</u>	21
<u>6.2.3. Weloverwogen en doordachte implementatie van het Belang van het kind</u>	21
<u>7. Afsluitende beschouwingen</u>	23
<u>Bijlage 1. Inbreng vanuit de werkgroepen verwerkt in het schematisch overzicht van de Algemene Commentaar nr. 14 (2013)</u>	24

Dit advies werd opgesteld op vraag van het Departement Cultuur, Jeugd en Media van de Vlaamse Overheid.

1. Aanleiding

Het Kinderrechtenverdrag bepaalt in het eerste lid van artikel 3 dat de belangen van het kind een eerste overweging vormen bij alle maatregelen betreffende kinderen. Hoewel dit artikel een van de algemene beginselen uitmaakt, roept het concept ook veel controverse, debat en uiteenlopende interpretaties op.

Om de toepasbaarheid van dit containerbegrip te vergroten en te vergemakkelijken bracht het VN-Comité voor de Rechten van het Kind in 2013 een algemene commentaar hierover uit.¹ Dit Algemene Commentaar wil een grondslag bieden om het belang van het kind vanuit een objectieerbare methode met het kinderrechtenkader als grondslag invulling te geven.

Op vraag van het Departement Cultuur, Jeugd en Media bracht het Kenniscentrum Kinderrechten in 2017 een synthese uit van de Nederlandse vertaling van dit Algemene Commentaar.² Het advies vormde een aanzet om het wettelijk kinderrechtenkader visueel bevattelijker en gemakkelijker toepasbaar te maken in de Vlaamse context (zie figuur 1). Het kader waarbinnen het advies werd opgesteld, leende er zich evenwel niet toe om inzicht te bieden in de wijze waarop het belang van het kind als concept in de veelheid van Vlaamse praktijken wordt bepaald en beoordeeld. Evenmin was er ruimte om de noden en vragen van het praktijkveld te detecteren en te verwerken.

Het bleef aldus een open vraag hoe in Vlaanderen invulling wordt gegeven aan dit begrip, waar er zowel kansen liggen als belemmeringen en in welke mate het kinderrechtenkader bekend is of zelfs een leidraad vormt.

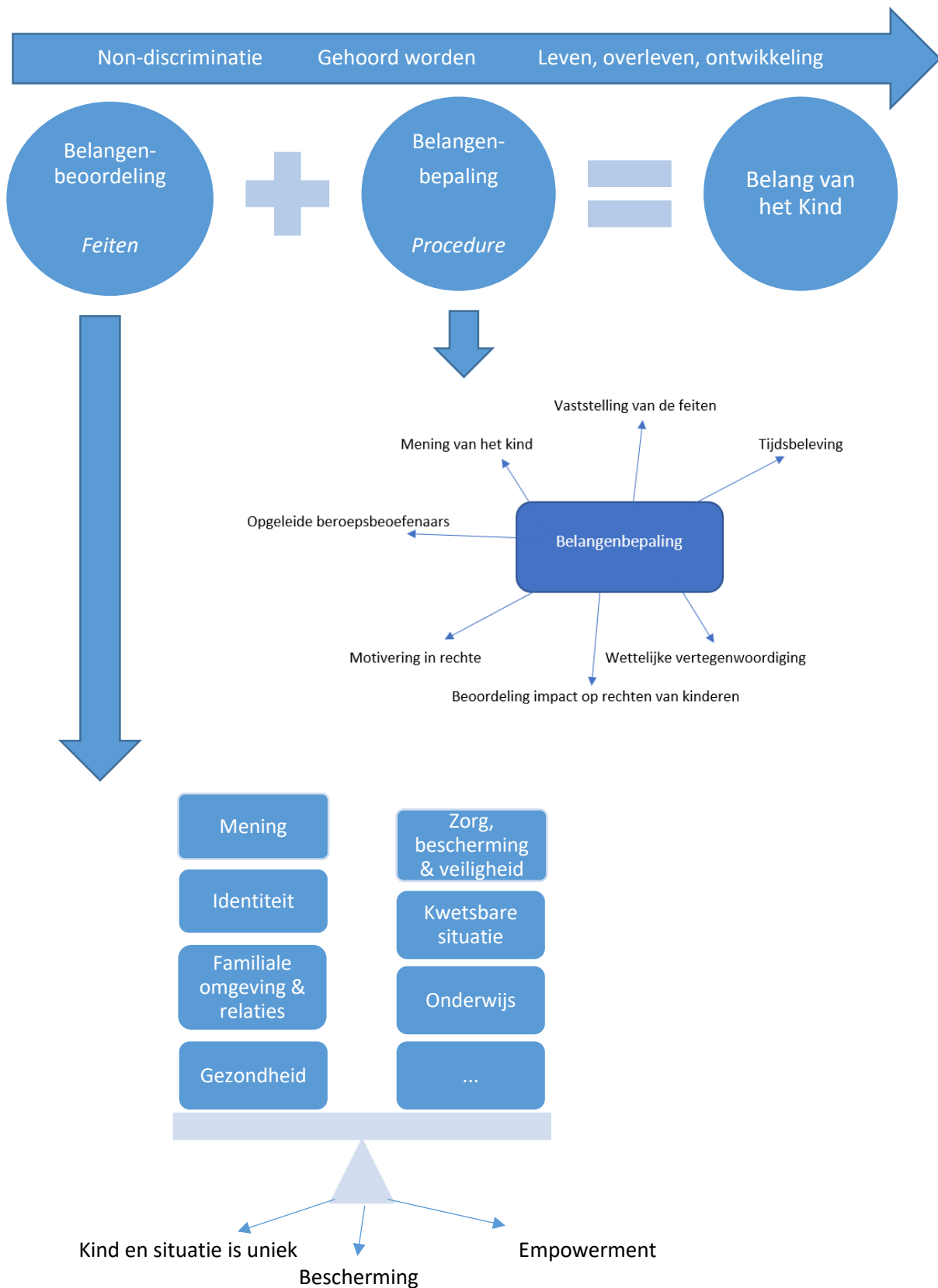
Dit leidde tot een nieuwe beleidsadviesvraag vanuit het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Het opzet is om in een aantal sectoren of praktijken waar het belang van het kind een belangrijk grondbeginsel vormt, te komen tot een eerste inzicht hoe en op welke wijze dit concept concreet vorm aanneemt in de dagdagelijkse praktijk. Het advies wil het internationaal kinderrechtenkader omtrent het belang van het kind als vertrekpunt met behulp van praktijkcasussen en overleg met experts verfijnen, aanvullen en voor de praktijk werkbaar maken.

---

¹ UN Committee on the Rights of the Child, *General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)*, CRC/C/GC/14, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2fGC%2f14&Lang=en en http://www.kekidatabank.be/opac/index.php?lvl=notice_display&id=1556. Op initiatief van de Departement Cultuur, Jeugd, en Media van de Vlaamse Overheid is een Nederlandse vertaling van de Algemene Commentaar beschikbaar.

² Vrij raadpleegbaar via: <https://www.keki.be/nl/publications/beleidsadvies>. Hierna Beleidsadvies Belang van het Kind 2017.

Figuur 1. Schematisch overzicht. Aan de slag met Belang van het Kind als recht, beginsel en procedureregulering (*Beleidsadvies Belang van het Kind, 2017/1, p. 16*)

2. Werkwijze

Het visueel kader van het beleidsadvies van 2017 werd met behulp van praktijkcasussen en overleg met experts verfijnd, aangevuld en werkbaar gemaakt. De Algemene Commentaar Belang van het Kind en de toepasbaarheid ervan naar de Vlaamse context vormde het uitgangspunt als tevens het einddoel van deze sessies.

Zonder te willen vooropstellen dat voorliggend advies volledig beantwoordt aan de basisbeginselen van cocreatie, is de uitwerking van dit advies gegrond op een aantal fundamentele kenmerken ervan. Een open basishouding, de beleving en noden van de doelgroep als vertrekpunt, een vragende opstelling en oog hebben voor het geheel, reflectie en dialoog. Het systematisch betrekken van eindgebruikers kenmerken dit traject.

2.1. Doelgroep-identificatie

Om de toepassing van het belang van het kind in de Vlaamse context te leren kennen en interpreteren, is het aangewezen dit na te gaan bij de direct betrokkenen, namelijk kinderen en jongeren zelf en professionelen werkzaam in domeinen die tot de Vlaamse bevoegdheid behoren. Dit brengt met zich mee dat *professionals*, sectoren en (overheids)diensten die tot de federale bevoegdheidsfeer behoren niet in het voorliggend proces betrokken werden. Het gaat hierbij onder meer om magistratuur, federale instanties voor asiel en migratie en de dienst Voogdij van FOD Justitie, en *professionals* en diensten werkzaam op 'federale' thema's zoals familierecht en volksgezondheid.

Ook binnen de Vlaamse bevoegdheid zijn een veelheid aan diensten, organisaties, beleidsdomeinen en *professionals* werkzaam waarbij het belang van het kind in hun werking een prominente plaats inneemt als leidraad, werkingsprincipe, juridische verplichting, enz. Na afstemming met het Departement Cultuur, Jeugd en Media werden criteria voor de steekproef vastgelegd. Een doelgerichte steekproef vertrekt immers vanuit criteria om een diepgaand inzicht te verwerven omtrent het thema.

Er werden in totaal drie doelgroepen geselecteerd omwille van hun ervaringen met de beoordeling en de bepaling van het belang van het kind.

a. Jeugdhulp

Het Decreet rechtspositie minderjarige in de jeugdhulp³ schuift in artikel 5 het belang van het kind expliciet naar voren als voornaamste overweging bij het verlenen van jeugdhulp. Er mag dus redelijkerwijze worden verwacht dat *professionals* binnen de integrale jeugdhulp vertrouwd zijn met het concept en zich regelmatig uitspreken over of in naam van het belang van het kind.

b. Jeugdwelzijnswerk:

Uit De Marge publiceerde in oktober 2010 een deontologische code voor het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Deze werd in de loop van 2019 geactualiseerd.⁴ De code is een handelingskader voor jeugdwerkers waar het belang van het kind een centraal uitgangspunt vormt.

c. Kinderen en jongeren

---

³ VI.Decr. 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, BS 4 oktober 2004.

⁴ N. Henkens en F. Van Oyen (red.), *Deontologische handleiding voor het jeugdwelzijnswerk. Wat kan, mag, moet?*, Brussel, Uit de Marge, 2019, 184p., <https://www.uitdemarge.be/webshop/deontologische-code/>

Kennis over en invulling van het begrip Belang van het Kind is onlosmakelijk verbonden met de betekenis die kinderen en jongeren hier zelf aan geven.

2.2. Verscheidene methodes

Bij aanvang werd de organisatie van focusgroepen naar voren geschoven als bron van dataverzameling. In de loop van het traject werd duidelijk dat andere methodes zich opdrongen (m.n. interviews) of gelijktijdig spoorden (bv. presentaties op studiedagen, Europese onderzoeksprojecten) van waaruit betekenisvolle data verzameld werd.

2.2.1. Focusgroepen

Een belangrijk criterium om opgenomen te worden in de steekproef was het tijdens hun werkzaamheden effectief in aanraking komen met de toepassing van het 'belang van het kind' als begrip en van daaruit eventueel ook een casus of praktijk kunnen aanbrengen. De deelname van beleidswerkers was een optie, voor zover ze effectief in hun werking met het belang van het kind werkten en hieraan concrete invulling konden geven.

Voor de samenstelling van homogene focusgroepen werd de sneeuwbalmethode gehanteerd. Binnen de Stuurgroep (Uit de Marge en het aanspreekpunt kinderrechten bij het beleidsdomein Welzijn Volksgezondheid en Gezin) van het beleidsadvies uit 2017 werd gevraagd de oproep tot deelname te verspreiden naar de geselecteerde doelgroepen (jeugdhulp en jeugdwelzijnswerk) alsook mogelijks relevante personen of organisaties gericht aan te spreken en door te verwijzen naar KeKi. Voor de samenstelling van de jeugdhulp-werkgroep werd de oproep ook verspreid via de Nieuwsbrief Kennisplein.be. Voor de inrichting van de jeugdwerk-werkgroep werd eveneens via bemiddeling van De Ambassade gekeken of de Aanspreekpunten Integriteit een focusgroep konden vormen. Voor het bijeenbrengen van een groep kinderen en jongeren werd beroep gedaan op de expertise van de Vlaamse Scholierenkoepel, de Vlaamse Jeugdraad en Cachet. Een op jongerenmaat ontworpen oproep werd vervolgens verspreid door deze jongerenparticipatie-organisaties.

De intekening gebeurde slechts geleidelijk aan. Er moest vaak zeer aanklampend worden gewerkt door regelmatig de oproep te herhalen, individueel telefonisch of schriftelijk af te stemmen, verder te zoeken via gesuggereerde namen, enz. Iedere doelgroep vereiste evenzeer een geëigende, specifieke aanpak.

Voor elke doelgroep voorzagen we in twee bijeenkomsten, met minimum vijf en maximum acht deelnemers.

De focusgroep met jeugdhulpverleners werd uiteindelijk samengesteld met zeven deelnemers uit verscheidene organisaties, zijnde Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, Centrum voor Leerlingenbegeleiding, Centrum Algemeen Welzijnswerk, Centrum Integrale Gezinszorg, Centrum Kinderzorg en Gezinsondersteuning, Multifunctioneel Centrum en Centrum voor Slachtoffer Mensenhandel.

De jeugdwerk-focusgroep werd georganiseerd in aansluiting op een teamvergadering van jeugdopbouwwerkers, werkzaam bij Uit de Marge. De groep bestond uit 12 deelnemers.

Acht jongeren met ervaring in de jeugdhulp vormden de jongerenfocusgroep. Dit vond plaats in samenwerking met Cachet vzw.

Het beleidsadviestraject wees uit dat niet enkel de samenstelling van de doelgroepen niet steeds even vlot verliep, maar dat ook de organisatie van de focusgroep soms moeizaam was. Dit bracht met zich mee dat in tegenstelling tot de jeugdhulp-focusgroep die zoals voorzien tweemaal bijeenkwam (juli en september 2019), de overige twee focusgroepen slechts één maal werden georganiseerd (augustus 2019 voor de jeugdopbouwwerkers en september 2019 voor de jongeren).

De audio-opnames van de werkgroepen werden schematisch getranscribeerd. Dit laat toe om de ideeën, praktijkervaringen, de suggesties en tips, de aanvullingen enz. die uit de werkgroep voortvloeien, zo accuraat mogelijk te analyseren en te verwerken. De resultaten van deze bevraging maken de verfijning van een model op maat van de Vlaamse context mogelijk.

Opzet en verloop van de focusgroepen

De eerste focusgroep legde zich toe op het *exploreren van de kennis, de beleving en het actiegerichte van de deelnemers* bij het beoordelen of bepalen van het belang van het kind. Dit moest de deelnemers toelaten om door middel van concrete casussen, succesfactoren en dilemma's te identificeren. De focusgroep werd als volgt opgebouwd.

1. Kennis: hoe zien zij het belang van het kind? Hoe ziet, volgens hen, een jongere het belang van het kind?
2. Gevoelens en gedachten: wat zijn hun ervaringen met het belang van het kind?
3. Doen: wat doen ze? Hoe bepalen ze belang van het kind? Hoe reflecteren ze erover?

De focusgroep met de jongeren focuste zich op kennis, gevoelens en gedachten omtrent het concept 'belang van het kind'.

In een tweede bijeenkomst werd kennisversterkend gewerkt. Op basis van de feedback uit de eerste werkgroep werd een kader aangereikt bij de groep (*capaciteitsopbouw*) en werd bekeken wat nodig zou zijn om verder aan de slag te gaan met dit kader (*vorm en implementatie*). Er werd enkel een tweede focusgroep georganiseerd met de doelgroep experts uit de jeugdhulp.

2.2.2. Semigestructureerde interviews

In bepaalde situaties bleek door een aantal omstandigheden de organisatie van een focusgroep niet mogelijk. In dit geval was een semigestructureerd interview de meest gepaste methode.

In het late voorjaar 2019 kwam na een algemene oproep van KeKi onder jongeren slechts één respons binnen. Om gevolg te geven aan de enthousiaste bereidwilligheid tot medewerking van deze jongere werd geopteerd om het belang van het kind via een interview te exploreren. De uiteindelijke samenstelling van focusgroep met jongeren volgde pas een tijd daarna. Bovendien behoorde de geïnterviewde jongeling niet tot de doelgroep van deze focusgroep noch kwam deze uit de regio waar de focusgroep met de jongeren werd georganiseerd.

De data van de jeugdhulpwerkgroepen pasten niet voor een bepaalde jeugdhulporganisatie. Evenwel wou deze graag meewerken aan de exploratie en invulling van het begrip Belang van het Kind. In antwoord hierop vond met deze organisatie een interview plaats.

De onmogelijkheid om een tweede bijeenkomst met jeugdopbouwwerkers georganiseerd te krijgen, werd opgevangen door een interview met een beleidsmedewerker van Uit De Marge.

2.2.3. Aanvullende bronnen van informatie

Dit beleidsadviestraject verliep niet in een vacuüm.

Een aantal werkzaamheden, dat KeKi in de loop van 2019 verrichte, vloeide rechtstreeks voort uit het afgelopen en lopende beleidsadviestraject. Op vraag van de e-zine redactieraad van het Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten werd KeKi gevraagd om op hun twee studiedagen over “Belang van het kind: ouders voor altijd?” de introductie te verzorgen over het belang van het kind vanuit een kinderrechtenperspectief. Deze studiedagen vonden plaats op 10 mei en 20 september 2019. Op vraag van het Departement CJM verzorgde KeKi op 4 december 2019 tijdens de viering “Drie decennia Kinderrechtenverdrag” een netwerktafel over het Belang van het kind. Deze momenten boden een mooie gelegenheid om het belang en de leidraad van het internationaal kader te presenteren, en alzo de visuele voorstelling van de invulling van het begrip, zoals uitgeschreven in de Algemene Commentaar nr. 14, toe te lichten en af te toetsen.

Lopende Europese onderzoeksprojecten zorgden op onrechtstreekse wijze voor een kruisbestuiving. In het bijzonder in het onderzoek over de aanpak van geweld vanuit een kinderrechtenperspectief (het *Participation 4 Protection*-project⁵) kwamen in de werkgroepen met kinderen en jongeren de bespreking en invulling van kinderrechten, waaronder het belang van het kind, uitdrukkelijk aan bod.

3. De ontrafeling van het Belang van het Kind

De verscheidene manieren van nagaan hoe in Vlaanderen invulling wordt gegeven aan het belang van het kind, biedt inzicht over de betekenis die aan dit begrip wordt gegeven. Vanuit een kennis- en kansenperspectief, komt hieronder aan bod op welke wijze belang van het kind concreet vorm aanneemt in de dagdagelijkse praktijk van de aangezochte personen en de organisaties waarbinnen ze werken.

3.1. Kennis

3.1.1. Het concept Belang van het Kind

Het begrip ‘belang van het kind’ is goed gekend onder *professionals*. De vertrouwdheid met het kinderrechtelijk kader en de Algemene Commentaar in het bijzonder is opmerkelijk minder tot zelfs geen weet hierover.

De jongeren zelf waren niet vertrouwd met het begrip ‘belang van het kind’. Dit vergde steeds even een woordje uitleg.

3.1.2. De invulling van het Belang van het Kind

Geen van de deelnemers werkt met een handleiding, leidraad, checklist noch een uitgewerkt kader om aan het begrip in hun dagdagelijkse werking vorm te geven.

Gevraagd naar wat belang van het kind volgens hen betekent, verwijzen *professionals* gemakkelijk naar kaderbegrippen en ruimere principes zoals de bescherming en veiligheid van het kind, opvoeding en welzijn.

---

⁵ Zie voor meer informatie: <https://www.keki.be/nl/onderzoek-projecten/geweld-tegen-kinderen>.

*“Ontwikkelingskansen krijgen, bestaansrecht, basisbehoeften, veiligheid en stabiliteit”
(werkgroep Jeugdhulp)*

“Veiligheid: zowel fysieke als emotionele veiligheid” (werkgroep jeugdopbouwwerkers)

“De veiligheid van het kind komt op de eerste plaats. Werken vanuit het perspectief van kinderen. [kwam aan bod tijdens discussies over uithuisplaatsing]” (werkgroep jongeren)

De focus ligt geregeld op (specifieke) rechten van jongeren, hun noden en behoeften.

“Het recht om gehoord te worden, het recht om de beste ontwikkelingskansen.

Bestaanrecht.

Rechten.” (werkgroep jeugdhulp)

“Recht op vrije tijd, hobby’s en interesses.” (werkgroep jeugdopbouwwerkers)

“Gehoord worden.

Mening van het kind/inspraak.

Rechten nagaan.” (werkgroep jongeren)

Vanzelfsprekend voor het belang van het kind is uiteraard ook dat kinderen zich geborgen en geliefd voelen door hun ouders en eigen omgeving en dat ze een thuis hebben om in op te groeien.

“Een liefdevolle benadering en liefde an sich, kinderen moeten zich welkom voelen en warmte kunnen ervaren.” (werkgroep jeugdopbouwwerkers)

“Recht op een goede thuissituatie/recht op zorg.” (werkgroep jongeren)

Daarnaast moeten kinderen ook gewoon ‘kind’ kunnen zijn en zich zo kunnen voelen en gedragen. Ze mogen zo min mogelijk geconfronteerd worden met zware verantwoordelijkheden die hun ‘kind zijn’ in het gedrang kunnen brengen. Ze moeten kunnen groeien, dromen en hun talenten ontdekken en ontwikkelen. Stabiliteit, continuïteit en rust en steun binnen de leefomgeving van het kind dragen hier toe bij.

“Een zorgeloze jeugd ervaren.” (werkgroep jeugdhulp)

“Kind kunnen zijn, kunnen spelen, niet te veel gebukt gaan onder zware verantwoordelijkheden of zorgen.” (werkgroep jeugdopbouwwerkers)

Opmerkelijk is dat deze invulling niet bij de jongeren zelf uitdrukkelijk wordt aangehaald. Jongeren bekeken het eerder vanuit de keerzijde en haalden aan dat ze het gevoel hadden dat hun ‘kind-zijn, hun ‘jeugd’ hen werd ontnomen.

Ook participatie wordt aangehaald als belangrijk element om het belang van het kind te leren kennen. Een bevestiging van de erkenning van de eigenheid en autonomie van ieder kind sluit hierop aan. Inspraak maakt volgens de deelnemers een groot onderdeel uit van hoe kinderen het begrip ‘belang van het kind’ invullen. Zeker bij tieners is de mogelijkheid om gehoord te worden en om zelf én vrij te kunnen beslissen belangrijk voor de deelnemers. Het gevoel dat hun mening er toe doet, gehoord én erkend wordt, wordt in de gesprekken met jeugdopbouwwerkers systematisch als een centraal werkingsprincipe aangehaald en naar voren geschoven.

Opvallend was wel dat participatie, autonomie, inspraak enz. voornamelijk uitdrukkelijk aan bod kwamen, wanneer aan de *professionals* werd gevraagd het belang van het kind vanuit het kind-perspectief in te vullen. Vanuit een jongeren-perspectief kwam het belang van participatie wel aan bod, maar dit was niet zozeer gestoeld op kaders zoals ‘rechten’, autonomie’ enz., dan wel uit concrete ervaringen.

“Participatie.

Gehoord worden en inspraak hebben in zijn leven.

Zelfstandigheid ervaren en zelf mogen beslissen en kiezen, contact met leeftijdsgenoten en goed doen voor broers en zussen.” (werkgroep jeugdhulp)

“Recht op informatie en duidelijkheid over zaken die hen aanbelangen.

Medebeslissingsrecht over hun toekomst

Zelfbeschikking en zelfstandigheid ervaren, eigen verantwoordelijkheden krijgen.” (werkgroep jeugdopbouwwerkers)

“Luisteren/gehoord worden.” (werkgroep jongeren)

Bij (zeer) jonge kinderen en het ongeboren kind vormt inschatten van het belang van het kind evenwel een struikelblok of minstens een belangrijk aandachtspunt.

“Een helpende hand voor ouders van een ongeboren kind zodat er een stabiele basis ontstaat waarin het kind later kan opgroeien.” (werkgroep jeugdhulp)

“Hoe schat je dit in?” (interview jeugdopbouwwerker)

Wanneer *professionals* het belang van het kind moeten invullen vanuit het perspectief van het kind of de jongere zelf, gaat de aandacht gericht uit naar specifieke rechten en kansen (zoals de mogelijkheid om te kunnen spreken, hun talenten te kunnen ontwikkelen, intiem te kunnen zijn op hun eigen manier etc.). Ook de jongeren zelf vulden het belang erg specifiek in afhankelijk van hun eigen noden en behoeften en verwezen hierbij ook regelmatig naar het relationele en (basis)houdingen bij personen met wie ze in aanraking komen

“Optimaliseren van de situatie.

Geduld hebben.

Niet zomaar alles aannemen.

Wanneer iets in vertrouwen verteld wordt, dit ook zo houden en niet terugkoppelen naar ouders.” (werkgroep jongeren)

3.2. Ervaren kansen

Het dagdagelijks werken vanuit het belang van het kind of het belang van het kind als belangrijk(st)e overweging verwezenlijken in iedere beslissing dat een kind of jongere aanbelangt, genereert kansen. Mogelijkheden worden geboden om zo samen met alle betrokkenen, in de eerste plaats de kinderen en jongeren zelf, doortastender en met meer diepgang te werken.

Uit de werkgroepen bleek evenwel dat deze kansen afhankelijk van een aantal omstandigheden (context, persoon, expertise, organisatieniveau...) kunnen keren tot spanningsvelden (zie verder 4.). Spanningsvelden vormen dus uitdagingen om deze in te wisselen tot kansen.

Uit de verhalen van de deelnemers bleek dat het Belang van het kind hen volgende kansen, kon bieden:

3.2.1. Kleine successen en eenvoudige wensen

Successen moeten niet altijd als iets groots worden gezien. Het gaat ook om kleine successen. Elke stap vooruit met een kind en een jongere zijn ook successen. Situaties kunnen abstract voorkomen, maar eenmaal bekeken vanuit het perspectief van kinderen en jongeren, worden deze vaak concreter. In die zin wordt ook expliciet gewezen naar “(...) *de eenvoudige wensen die kinderen en jongeren vaak hebben.*” (werkgroep jeugdhulp)

3.2.2. Netwerk herstellen en verbinden met omgeving

Werken vanuit het belang van het kind, draagt bij tot het zoeken naar de krachten binnen, en waar nodig het herstellen van, het netwerk rond het kind of de jongere. Netwerken dragen ertoe bij dat kinderen en jongeren de verbinding versterken of (kunnen) aangaan met hun omgeving, dat ze ondersteund worden, dat ze op iemand kunnen terugvallen.

Netwerken worden ook beschouwd als een belangrijk gegeven om de eenzaamheid die deelnemers bij veel kinderen en jongeren ervaren, te doorbreken.

In relatie tot uithuisplaatsing wordt het netwerk naar voren geschoven als een element dat meer onder de aandacht zou moeten komen.

“We moeten rekening houden met andere mogelijke relaties. Is thuis de enige plek waar ze zich “thuis” voelen (...)?” (werkgroep jeugdhulp)

Jeugdopbouwwerkers leggen de nadruk op het bijkomende belang om binnen het netwerk kinderen en jongeren nog voldoende ruimte te bieden om zichzelf te mogen en kunnen zijn. Fouten of mistappen die zij dan maken, moeten niet altijd tot een verbreking leiden, maar kunnen net een stimulans zijn om verbinding te zoeken.

“(…), maar toch hebben ze nog voldoende ruimte om zichzelf te zijn en eens tegen de lamp te lopen.” (werkgroep jeugdopbouwwerk)

3.2.3. Veerkracht kinderen en jongeren

Het zoeken naar en het invullen van het belang overstijgt de loutere focus van bescherming. Ook binnen de soms tot zeer moeilijke situaties waarin ze zich bevinden, blijven kinderen en jongeren vaak op een of andere manier naar hulp of steun zoeken totdat ze deze vinden. Met deze veerkracht moet steeds rekening worden gehouden en naar waarde erkend worden.

Een onmiddellijke kanttekening die zelf werd gemaakt is dat *“(v)eerkracht is niet hetzelfde als verwerken.”* (werkgroep jeugdhulp). Veerkracht en verwerken kunnen wel op elkaar inhaken, maar dit laatste aspect verdient evenzeer een eigen benadering en aanpak.

3.2.4. Perspectief ouder en kind

Het belang van het kind staat niet op zichzelf. Het staat steeds in relatie tot zowel andere belangen als personen. Ouders en opvoedingsverantwoordelijken spelen hierin een belangrijke en onmiskenbare rol.

Kinderen en jongeren zijn regelmatig loyaal tegenover hun ouders. In hun werken merken de deelnemers dat deze loyaliteit soms ook wordt ervaren als een ‘verplichting’, waarbij het gevoel overheerst om zo hun ouders te plezieren. Het risico bestaat dat kinderen en jongeren zichzelf wegcijferen. Het Belang-criterium laat bijgevolg toe om hen erop attent te maken dat ze ook aan zichzelf en hun eigen belang mogen en moeten denken.

3.2.5. Kinderen actor in hun eigen traject, die zelf oplossingen bedenken

In hun werken en contacten ervaren de deelnemers kinderen en jongeren niet als passieve personen. Kinderen en jongeren worden expliciet erkend als actor in hun eigen traject die ook zelf ‘oplossingen’ kunnen bedenken, of minstens verlangen dit te kunnen vinden. Het kind of de jongere dient zelf ook beslissingen te kunnen nemen over zaken die hem aanbelangen. De vrijheid om zichzelf te kunnen zijn en te kunnen groeien als persoon bevordert het actorschap.

Cruciale elementen zijn spreken, inspraak, gehoord en gezien worden en terugkoppeling.

“Een minderjarige moet op zijn minst gehoord worden en als er dan toch anders wordt beslist of een verbod wordt opgelegd, dan is het ook steeds belangrijk om uit te leggen waarom dit het geval is. De mening van kinderen en jongeren moet als evenwaardig worden beschouwd.” (werkgroep jeugdopbouwwerk)

3.2.6. Zelfreflectie

Het belang van het kind wordt verstevigd door even afstand te nemen en na te gaan of alle stappen en elementen die nodig of elementair zijn, in ogenschouw werden genomen. Deelnemers geven meer diepgang aan het belang van het kind door enerzijds weloverwogen stil te staan bij wat zij zelf, als *professional* en als persoon, belangrijk vinden. Dit beïnvloedt immers hun eigen denken, voelen en doen en moet kunnen worden onderscheiden van wat kinderen en jongeren belangrijk vinden. Anderzijds vinden ze het belangrijk om bewust te zijn van het beeld dat ze over dit kind of die jongere hebben. (Plotse) ervaringen kunnen dit beeld immers in positieve maar ook negatieve zin beïnvloeden.

“We teamen elke week. Als het multidisciplinair bekeken wordt, dan wordt alles bij elkaar gelegd en dat voelt echt als een meerwaarde, een verrijking.” (werkgroep jeugdhulp)

Voornamelijk uit de gesprekken met de jeugdopbouwwerkers kwam sterk de nadruk op zelfreflectie naar voren. Expliciet nemen ze in hun denken en handelen het principe mee om de rollen eens om te draaien en zich af te vragen wat een jongere belangrijk zou vinden en wat hij of zij dan wel zou willen.

“Dit kan helpen om het belang van het kind actueel en centraal te houden bij al de handelingen die je uitvoert als jeugdopbouwwerker.” (werkgroep jeugdopbouwwerk)

3.2.7. Steunfiguur – helpende hand

Werken en handelen vanuit het belang van het kind laat volgens de deelnemers toe om een helpende hand te kunnen zijn voor kinderen en jongeren. De link met het nog ongebooren kind wordt expliciet gelegd.

“Als hulpverlener ben ik zo een helpende hand voor ouders van een ongebooren kind zodat er een stabiele basis ontstaat waarin het kind later kan opgroeien.” (werkgroep jeugdhulp)

Deelnemers zien een rol voor hen weggelegd om kinderen en jongeren in hun zoektocht naar hoe en wie ze zijn, te begeleiden en te ondersteunen. Regelmatig kwam hierbij de verwijzing naar ‘vrijheid’ geven aan kinderen en jongeren om te kunnen zijn wie ze willen zijn.

“Als ‘begeleider’ moet je niet alles voor kinderen en jongeren bepalen, maar je moet er wel voor hen zijn.” (werkgroep jeugdopbouwwerk)

3.2.8. Faciliterende omgeving

In de werkgroepen werd aangehaald dat de huidige maatschappij als vluchtig wordt ervaren, waarbij alles snel moet gaan. Er is weinig tijd om over dingen na te denken, erover te praten of tijd te nemen voor iets. Beslissingen zijn soms in het algemeen belang genomen en/of als algemene regel gesteld.

Belang van het kind inschatten en bepalen vraagt net om voldoende ruimte en tijd te nemen voor en met dat kind of die jongere.

“Wij ‘rusher’ de zaken niet, maar geven de jongeren tijd en laten hen het tempo beslissen. We zijn bovendien ook altijd beschikbaar voor de jongeren, ook na de uren, waardoor die tijdsdruk veel minder speelt en jongeren sneller zullen praten over eventuele problemen.” (werkgroep jeugdopbouwwerk)

3.2.9. Uniciteit van het kind

De eigenheid van ieder kind is onlosmakelijk verbonden met het belang van het kind. Ieder kind of jongere is individu met eigen karakteristieken die constant in verandering zijn naargelang de leeftijd en ervaringen van het kind of de jongere. Die uniciteit wordt beschouwd als een sterkte.

3.2.3. Eerste vaststellingen

Jeugdhulpverleners verbinden belang van het kind aan kaderbegrippen en ruimere principes zoals de bescherming en veiligheid van het kind, opvoeding en welzijn. De focus ligt op de rechten van jongeren, hun noden en behoeften. Ook participatie aan de hand van inspraak wordt aangehaald als invulling van dit begrip, alsook de erkenning van de eigenheid en autonomie van ieder kind. Belang van het kind, zelfs binnen de sector van de hulpverlening, vormt een zeer ruim begrip dat verschillend kan worden ingevuld en zich afspeelt op verschillende niveaus. Een concrete omkadering of invulling van het begrip is er niet meteen. Belang van het kind wordt in een aantal gevallen beschouwd als het uitreiken van een hand naar kinderen in moeilijke situaties die vaak kampen met eenzaamheid, een mix aan emoties, het opzetten van vele maskers afhankelijk waar en met wie ze in aanraking komen... Ze zien het als hun opdracht om met respect voor de autonomie van het kind, een luisterend oor en hulp aan te bieden om zo het belang van het kind ten volle te kunnen waarborgen en beschermen.

De jeugdopbouwwerkers lijken door hun aard van werken meer tijd en ruimte te hebben om dichter bij de jongere zelf te werken. De focus ligt vooral sterk op specifieke rechten of handelingen die de jongeren belangrijk vinden. De deelnemers halen ook uitdrukkelijk aan dat het belang van het kind een andere invulling kent naargelang het wordt ingevuld door henzelf of door de kinderen en jongeren waarmee zij werken. Dat maakt het voor hen dan ook niet altijd makkelijk om te handelen. Daarnaast vinden ze het vooral belangrijk om te luisteren naar wat kinderen en jongeren zien als zijnde in hun belang, ook al kan dat niet altijd worden ingewilligd. Vertrouwen bieden en dit opbouwen vormt een centraal aanknopingspunt om het belang van het kind vorm te geven en toe te passen.

Jongeren vullen het belang van het kind vaak zeer concreet in, aansluitend op hun leefsituatie. Ze leggen vaak de link met andere rechten die ze genieten, waaronder onderwijs, vrije tijd en thuissituatie. Inspraak, hen centraal stellen en het relationele is voor hen onontbeerlijk om het concept toepasbaar te maken en invulling te geven. Ze vragen ook om voorbij het zichtbare te kijken en het capteren van signalen.

Belang van het kind wordt ook steeds expliciet gelinkt met andere rechten die kinderen en jongeren bezitten. Het recht op participatie staat hierbij op de eerste plaats.

Kortom, het belang van het kind kent in iedere groep uiteenlopende interpretaties. Tegen de achtergrond van het schematisch overzicht van de Algemene Commentaar nr. 14 (2013) wordt het belang van het kind begrepen vanuit een combinatie van verscheidene invalshoeken: algemene beginselen, feiten en procedure. Een concrete omkadering of invulling van het begrip is er niet meteen.

4. Het Belang van het Kind uitgedaagd

Bepalen en inschatten van het belang van het kind kent ook heel wat uitdagingen. Uit de werkgroepen en gesprekken rees een aantal aandachtspunten die spanningen, twijfel, vragen, vaagheid, onduidelijkheden enz. veroorzaakten. Ze vatten zich als volgt samen:

4.1. Masker – veelheid van emoties

Het is niet steeds even gemakkelijk om te weten of te achterhalen wat kinderen of jongeren voelen en denken. Regelmatig wordt ‘eenzaamheid’ als overheersend gevoel geïdentificeerd.

Kinderen en jongeren bevinden zich vaak in een storm van emoties. Omschrijvingen als ‘masker’, ‘vastzitten’, ‘een muur rondom zich hebben gebouwd’ worden hiervoor gebruikt.

Vragen rijzen over hoe de (authentieke) emoties te achterhalen en hoe deze op korte tijd in kaart te brengen. Het is niet altijd even evident te achterhalen of wat het kind of de jongere zegt, ook datgene is wat hij of zij wil.

De gesprekken met de jongeren bevestigen het aanvoelen van de *professionals* dat kinderen en jongeren niet onmiddellijk steeds al hun gevoelens en gedachten op tafel brengen.

“Kijk naar het kind. Niet alleen met je ogen, maar hoe doet hij? Hoe is hij bezig? Dat soort dingen. Ook naar de omgeving als er iets is. Altijd eerst naar het kind kijken of er iets aan de hand is. Want het heeft ook geen zin dat ze op elke training vragen hoe het gaat.” (gesprek jongere X.)

4.2. Gebrek aan sociale verankering en stabiliteit

Niet ieder kind noch jongere kan terugvallen op een netwerk. Heel wat onder hen, soms ook gelinkt met specifieke problematieken, missen een authentieke binding en stabiliteit. Daardoor stoten *professionals* op gevoelens, zoals weerstand of ontkenning, wanneer ze iets willen doen en/of netwerkgericht willen werken.

4.3. Bijzondere doelgroepen: ongebornen kinderen en jonge kinderen

Specifieke vragen rijzen bij belangeninhoud en -bepaling bij kwetsbare groepen van kinderen en jongeren. Er rijzen heel wat vragen rond het belang van het kind voor ongebornen kinderen of jonge kinderen. Deelnemers zijn zoekende naar verduidelijking en ondersteuning.

4.4. Belang ouders in verhouding tot belang van het kind

Voornamelijk hulpverleners geven aan dat ze steeds moeten zoeken naar evenwicht tussen ouders en hun kinderen zonder naar één kant door te slaan. Soms heerst het gevoel dat die balans nog te vaak doorslaat naar de ouders, terwijl juist het belang van het kind moet prevaleren.

Die indruk leeft ook onder de jongeren zelf.

“Ouders worden boven het kind gezet. Zij zijn de goede, het kind de slechte. De situaties worden verbloemd.” (werkgroep jongeren)

Beslissingen omtrent al dan niet uithuisplaatsingen liggen in het epicentrum van dit spanningsveld. Twijfel, onzekerheid, botsingen met eigen waarden en normen enz. worden blootgelegd. Vaak blijft de vraag of de uiteindelijk genomen beslissing wel in het belang van het kind was, nazinderen.

“Ook al is de keuze voor uithuiszetting gemaakt om zo het kind te beschermen, er blijft een wrange nasmaak. Het kind is weliswaar veiliger, maar dit neemt het trauma als gevolg van de uithuisplaatsing van een klein kind niet weg.” (werkgroep jeugdhulp)

4.5. Weinig inspraak, gehoord en beluisterd worden

De deelnemers stellen dat mag worden aangenomen dat wie ook een beslissing neemt, deze in het belang van het kind wordt genomen. Vanuit een beschermingsperspectief nemen volwassenen echter nog al te vaak beslissingen in de plaats van het kind of de jongere. Deelnemers stellen zich de vraag of het steeds in het belang van het kind is om direct in te grijpen, ook als hij/zij zelf aangeeft dat het niet nodig is. De ervaring leert immers dat kinderen en jongeren dit niet altijd als beschermend of in hun belang zien. Het gebrek aan voldoende informatie, van voldoende gehoord te worden en geen of onvoldoende terugkoppeling van de motivering voor een beslissing, worden als mogelijke verklaringen naar voren geschoven.

“[X.] negeerde de zelfbeschikking van het slachtoffer en het feit dat het meisje recht had op informatie over de gevolgen. Zulke ervaringen versterken het negatieve beeld dat vele kinderen en jongeren hebben over [X.]” (werkgroep jeugdopbouwwerk)

“Ik kan heel veel dingen, maar iedereen zegt dat ik dit niet kan.” (citaat van jongere die tijdens een gesprek met een jeugdhulporganisatie werd aangehaald)

Hiermee samenhangend wordt opgeworpen of keuzes maken en beslissingen nemen, waarachtig wordt geleid door het belang van het kind dan wel dat dit slechts één element is in een geheel van andere belangen. De vraag rijst of er wel genoeg wordt stilgestaan bij de impact of gevolgen van de beslissingen op kinderen en jongeren.

4.6. Veelheid van perspectieven en belangen

4.6.1. Complex en gelaagd

Het Belang van het kind is een complex begrip, geven deelnemers aan. Bij belangeninvulling zijn er verschillende elementen om mee rekening te houden, waaronder gender, cultuur, achtergrond, persoonlijkheid, enz. Dit zorgt nu en dan voor problemen bij de invulling en toepassing van het belang van het kind. Zo haalde een deelnemer aan dat hij/zij de eigen visie soms aan de kant moet zetten om alsnog geslaagd ondersteuning te kunnen bieden.

“Dit kan soms tot frustratie leiden en als een dilemma aanvoelen tussen enerzijds je eigen visie, en anderzijds de leefwereld van de minderjarige die radicaal kan verschillen.” (werkgroep jeugdopbouwwerkers)

4.6.2. Spanning tussen kind/jongere en professional

In een aantal gevallen vraagt het belang van het kind net om de perceptie die het kind of de jongere van zichzelf heeft te doorbreken en hem/haar te doen inzien dat het anders is of ook anders kan. Wat het kind, de jongere zelf doet en wat de *professional* het beste acht, staan aldus op gespannen voet. Dit wordt als een dilemma aangestipt, wil men werken vanuit een respect voor de autonomie van het kind of de jongere.

“Soms zien jongeren zich niet als slachtoffer en zitten ze als het ware vast in hun eigen perceptie.” (werkgroep jeugdhulp)

4.6.3. Spanningen tussen organisaties en beroepsgroepen onderling

Het belang van het kind kan vanuit een verscheidenheid van perspectieven worden ingevuld. Afhankelijk van de context waarin men werkt, de hiermee verbonden opdrachten en doelstellingen en het kindbeeld dat men al dan niet bewust hanteert, kan het interpreteren en daarnaar handelen verschillen. Percepties verschillen dus niet enkel tussen een kind, een jongere en een volwassene, maar ook tussen volwassenen, en meer in het bijzonder *professionals*, onderling.

“Dus afhankelijk van welk kanaal ze binnenkomen, gaan we ergens anders naar kijken.” (werkgroep jeugdhulp)

Deelnemers wijzen uitdrukkelijk op de communicatieproblemen die hieruit voortvloeien. Dit is zowel het geval tussen de verschillende organisaties als binnen organisaties zelf. Nochtans is eenduidige en klare communicatie wezenlijk om goed te kunnen samenwerken tussen zowel de verschillende diensten als het kind, de jongere en diens ouders. Het aangevoelde gebrek aan eenduidig jargon wordt als een groot pijnpunt in bijvoorbeeld de hulpverlening aangestipt.

“Het belang van het kind wordt vaak gebruikt als maatstaf binnen procedures, maar is er desondanks geen eenduidige invulling van dit begrip.” (werkgroep jeugdhulp)

Deelnemers uiten de nood aan collega's of een multidisciplinair team zodat er beslissingen of inschattingen kunnen gemaakt worden die niet van een persoon afhangen of dat deze al te gemakkelijk in vraag worden gesteld.

“Dingen die je doet, moeten gedragen worden. Wij worden soms verweten dat we aan schuldig verzuim doen (...). En dan begin je zelf te twijfelen, van ‘heb ik iets verkeerd gedaan?’ (werkgroep jeugdhulp)

4.7. Structurele belemmeringen

Voornamelijk in de werkgroepen met hulpverleners en jongeren werd de rigiditeit van structuur, regels, administratie en bijwijlen bureaucratisch systeem aangekaart. Een gebrek aan flexibiliteit werd geproblematiseerd. Er moet zoveel mogelijk gedaan gekregen worden binnen kort tijdsbestek. Regels en richtlijnen zijn goed, zolang ze werkbaar blijven en niet voor kinderen en jongeren soms niet of moeilijk te verklaren zijn. Het is belangrijk om begeleiding en hulp te kunnen voorzien op maat van het kind of de jongere. De deelnemers oordelen dat te weinig speelruimte binnen de structuren het belang van het kind benadeelt.

“Jongeren hebben het moeilijk dat alles nog moet gevraagd worden aan de jeugdrechter en het duurt heel lang. En soms is het een momentopname: de woensdagnamiddag iets doen, kinderen die naar het ziekenhuis willen om broertje te bezoeken... Waarom moet dit

aangevraagd worden? Ik zie het soms weleens door de vingers. Sommige jeugdrechters zijn wel flexibeler dan anderen.” (werkgroep jeugdhulp)
“Er zijn zoveel regels in de voorzieningen. Sommige zijn echt te gek. Zoals in de ene voorziening: niet eten in de douche.” (werkgroep jongeren)

Delen van informatie en de betekenis van het beroepsgeheim blijven een belangrijke uitdaging vormen. Het is een evenwichtsoefening tegen de achtergrond van het belang van het kind en diens recht op privacy en recht op toestemming.

Deelnemers kaarten ook de toenemende druk aan om zoveel mogelijk risico's uit te sluiten. De vraag rijst of dergelijk handelen en hieruit vloeiende beslissingen nog kunnen gestoeld worden op het belang van het kind.

“Angst, is dit nog in het belang van het kind dat je uw handelen laat leiden door de risico's die zich mogelijk kunnen voordoen. Staat dit niet haaks op het belang van het kind?” (werkgroep Jeugdhulp)
“Ik heb de indruk dat belang van het kind niet meer meespeelt. Alles wordt opzij geveegd.” (gesprek jeugdopbouwwerk)

4.8. Meerdere kinderen in gezin

Belang van het kind benadrukt, terecht, de uniciteit van ieder kind. Maar vaak maken kinderen en jongeren deel uit van een gezin en hebben ze ook nog jongere of oudere broers en/of zussen. De verschillende belangen van de kinderen en jongeren in een gezin zijn soms niet gemakkelijk te verzoenen.

Jongeren geven in de gesprekken aan dat hoewel hen bijvoorbeeld veiligheid werd geboden door een uithuisplaatsing, ze beseffen dat hun broers en zussen daar nog zijn. Ze vragen niet enkel meer aandacht voor de veiligheid van de achtergeblevenen, maar willen ook meer en spontaner contact met hen hebben. Ze verbinden hun eigen belang expliciet met dat van hun broers en/of zussen. Dit geldt ook voor zij die samen geplaatst zijn, maar niet in dezelfde voorzieningen of net wel in dezelfde voorzieningen, maar in onderscheiden afdelingen, verblijven.

Ook *professionals*, en voornamelijk de hulpverleners, worstelen met de invulling en toepassing van het belang van het kind als het gaat om meerdere kinderen uit een gezin. Ze stoten op muren, kaders, te weinig plaatsen, leeftijds grenzen enz. om broers en zussen geplaatst te krijgen. Uit de verhalen van de jongeren halen ze bevestiging om onder meer naar het netwerk rond deze kinderen te gaan kijken.

“(…). Dus ik vind het weer een herinnering dat het wel echt belangrijk is om die kinderen samen te krijgen zodat ze die relatie wel hebben. We moeten er nog meer ons best voor doen. Niet alleen de fysieke veiligheid, van de ouders weg, maar ook kijken bij broers, zussen, tantes, nonkels...” (werkgroep jeugdhulp)

5. Kritische succesfactoren

Belang van het kind moet steeds weer in het werken met kinderen en jongeren worden afgetoetst, ingevuld, besproken, teruggekoppeld... Wanneer deelnemers aangaven dat een bepaalde beslissing of handelen achteraf aanvoelde als een 'succeservaring' op vlak van het belang van het kind en/of waarbij

ze het gevoel hadden dat dit het belang van het kind belichaamde, bleken de volgende factoren bepalend te zijn geweest:

5.1. Een vertrouwensrelatie met het kind, de jongere opbouwen en onderhouden

Respect uiten voor de autonomie van ieder kind of jongere, niet veroordelend optreden maar trachten het (niet)handelen van het kind of de jongere te begrijpen, voldoende bijstand, delen van informatie, het tempo van het kind of de jongere erkennen en ingrijpen wanneer deze erom vraagt... bevorderen de groei naar vertrouwen. Dit vertrouwen is cruciaal om het belang van het kind effectief te kunnen invullen en ernaar te handelen.

Vertrouwen wordt vaak op dezelfde lijn geplaatst met het kind, de jongere toestemming vragen, hem/haar inspraak geven, situaties, noden, behoeften en mogelijke en (zelf) aangereikte oplossingen te bespreken... Kortom, vertrouwen wordt naar voren geschoven als een cruciaal element om invulling te geven aan participatie van het kind, de jongere. Op zijn beurt is participatie cruciaal om invulling te geven aan het belang van het kind.

Onder 'vertrouwensrelatie' wordt ook een goede samenwerking en open communicatie met het gezin verstaan.

5.2. Discretionaire ruimte

Zich flexibel opstellen bij bepaalde regels maakt dat het kind of de jongere alsnog kan worden geholpen. Begeleiding en hulp komt zo meer op maat van het kind, de jongere. Toegankelijkheid en bereikbaarheid zijn belangrijke dienstverleningsprincipes. Ze mogen niet gefnuikt worden door rigiditeit van regels en structuren.

Steun en ruimte krijgen van de tewerkstellingsplek om mogelijkheden en compromissen te kunnen zoeken, *out-of-the-box* mogen en kunnen denken, wordt als stimulerend aangestipt.

5.3. Transparantie en duidelijke afspraken

Een consequente, transparante en 'voorspelbare' houding aannemen helpt dat partijen kunnen weten waar ze zich aan verwachten. Maar ook dan blijft het nog noodzakelijk om steeds opnieuw met de partners af te toetsen wat al dan niet kan en mogelijk is, zodat bij het kind, de jongere geen valse verwachtingen worden gecreëerd.

5.4. Dialoog en uitwisseling

Werken vanuit het belang van het kind vraagt om weloverwogen keuzes en beslissingen te maken. Dialoog en uitwisseling met het kind of de jongere zelf, collega's als met externen dragen hiertoe bij. Voorbereid overleg, bemiddeling, raadplegen van verschillende experts worden aangehaald als ondersteunend om weloverwogen en multidisciplinaire keuzes te maken.

Meer concreet wordt bijkomend verwezen naar onder bepaalde omstandigheden en binnen een duidelijk afsprakenkader vage omschrijvingen delen, tijd en ruimte nemen, gedragenheid creëren en

zicht krijgen op kleine acties. Deze elementen dragen bij in de communicatie om vorm te geven aan het belang van het kind.

5.5. Zoeken naar een evenwicht

Belang van het kind is onlosmakelijk verbonden met het steeds weer zoeken naar evenwichten. De aanwezigheid van verscheidene perspectieven, noden en behoeften, verscheidenheid aan oplossingen, verlangens, inzichten, vereisten, (professionele) kaders... is de context waarin moet worden gewerkt. Oog hebben hiervoor, dit bespreekbaar stellen en hiernaar streven werken bevorderlijk.

Meer specifiek in de verhouding tussen een en meerdere kinderen wordt aangehaald dat ieder kind als individu wordt bekeken. Collectief speelt echter een belangrijke rol, zeker indien de kinderen/jongeren voor elkaar een bron van steun zijn. Het behoud van familiale, sociale en vertrouwensbanden wordt van belang beschouwd en zo in de evenwichtsoefening meegenomen.

5.6. Belang van reflectie

Reflecties over kritische succesfactoren zijn cruciaal om het belang van het kind zijn nodige gewicht en waarde te verlenen. Ze tonen ook aan dat de vele uitdagingen waarmee iedereen bij het bepalen en toepassen van het belang van het kind wordt geconfronteerd, kunnen worden omgebogen tot kansen. De kennis over het kind, de jongere en zijn belang komen zo tot een verfijning en optimalisering.

6. Verder op weg met een betekenisvolle Belang van het Kind

Het afgelegde traject wijst uit dat het belang van het kind een gedragen concept is, vaak verankerd in regelgeving, werkingsprincipes, tot zelfs in deontologische codes. Het belang van het kind wordt begrepen vanuit een combinatie van verscheidene invalshoeken, algemene beginselen, feiten en procedures. Verwijzingen naar kansen, spanningsvelden alsook kritische succesfactoren worden in één adem meegenomen wanneer de concrete invulling, bepaling en toepassing van het belang van het kind aan bod komt.

6.1. Aftoetsing aan de Algemene Commentaar nr. 14(2013)

Het uitgewerkte kader in de Algemene Commentaar nr. 14(2013) is minimaal bekend. Nochtans wijst de data-analyse uit dat de door de deelnemers aangereikte elementen, kansen, adviezen, werkwijzen enz. meer inhoud en concrete betekenis aan het kinderrechtelijk kader verlenen (zie Figuur 1 en Bijlage 1). Meer zelfs, de Vlaamse praktijk wijst uit dat er zelfs verder en gedetailleerder vorm wordt gegeven aan het belang van het kind.

Bij de beoordeling van het belang (feiten) speelt een verscheidenheid aan aspecten een rol. De beoordeling reikt verder dan de abstracte beginselen zoals uiteengezet in de Algemene Commentaar.⁶ Ook wordt zeer expliciet invulling gegeven aan nieuwe en andere relevante elementen die leiden tot

---

⁶ Zie hiervoor Beleidsadvies Belang van het Kind 2017, 11-13.

de holistische ontwikkeling van het kind en de jongere als tot het volle en effectieve genot van kinderrechten door ieder kind of jongere.

Waar belangenbepaling (procedure, garanties) in de Algemene Commentaar voornamelijk vanuit het perspectief van een gerechtelijke procedure wordt ingevuld⁷, vindt in de onderzochte Vlaamse context de beoordeling vanuit verscheidende kaders plaats. Dat gerechtelijke actoren niet in de bevraging werden betrokken, is een valabele verklaring. Bovendien bewijst dit dat belangenbepaling het loutere gerechtelijke niveau overstijgt. Het organiseren en bieden van ‘procedures’ en ‘garanties’ om het belang van het kind te bepalen, dient overal te worden aangeboden daar waar het belang van het kind zich afspeelt.

Tijdens het afgelopen traject viel het wel op dat de bepalingaspecten voornamelijk aan bod kwamen bij de bespreking van uitdagingen en kritische succesfactoren. Dit ligt in de lijn van verwachtingen dat kaders zich vaak aandienen wanneer er iets voorvalt. Nochtans zouden kaders, procedures en garanties ook preventief en van meet af aan mee in het vizier moeten komen wanneer een invulling en toepassing van het belang van het kind zich aandient. Kaders zijn er niet enkel om hierop terug te vallen. Ze vormen minstens evenzeer het vertrekpunt en de toetssteen.

De meeste diepgang die de data-analyse oplevert, ligt evenwel buiten de leidraad zoals uiteengezet in de Algemene Commentaar nr. 14(2013). De veelheid van gesprekken verleent een verrijkende inhoud aan het begrip belang van het kind door dit onlosmakelijk te verbinden met een aantal fundamentele beginselen en werkingsprincipes (zie Bijlage 1). Een beoordeling en bepaling ligt steeds ingebed in de een en ondeelbare verbinding met de overige kinderrechten, een continue afweging van een verscheidenheid van belangen, zelfreflectie, communicatie, uniciteit van het kind en de situatie, een faciliterende omgeving, een relationele basishouding, betekenisvolle figuren rond het kind en de jongere en een gerichte focus. Het afgelegde traject wijst uit dat een vertaling van de begrip zoals neergelegd in het Kinderrechtenverdrag en verder uitgewerkt in de Algemene Commentaar nr. 14 (2013), ingebed dienen te zijn in deze fundamentele beginselen en werkingsprincipes.

Het kader vanuit de Algemene Commentaar nr. 14 (2013) wordt als inzichtelijk en ondersteunend ervaren. Het geeft vorm en duiding. Het biedt een raamwerk voor het handelen en werken vanuit het belang van het kind. Het geeft een zichtbaarheid en inzichtelijkheid zowel intern als in relatie tot kinderen, jongeren, hun ouders en alle andere betrokkenen.

De nadruk ligt op het bieden van een kader, een ondersteuning zodat reflectie, flexibiliteit, maatwerk, dynamisme en eigenheid nog ruimte hebben. Het kader, aldus de deelnemers, mag en kan dus niet worden opgevat noch omgevormd tot een checklist.

6.2. Aanbevelingen

In de onderzochte sectoren en praktijken vormt het belang van het kind een belangrijk grondbeginsel. Wil het echter vanuit een authentiek kinderrechtelijk perspectief gelden als recht, een procedurereguleerend en interpretatief beginsel moet minstens volgende aanbevelingen worden opgevolgd:

6.2.1. Meer bekendheid en ontsluiting geven aan kinderrechten

Hoewel het artikel 3 Kinderrechtenverdrag en het begrip ‘Belang van het kind’ op zich bekend is, valt op dat het internationaal werk vanuit het VN-Comité voor de Rechten van het Kind en in het bijzonder de Algemene Commentaar nr. 14(2013) hoegenaamd onbekend is.

---

⁷ Zie hiervoor Beleidsadvies Belang van het Kind 2017, 13-15.

De recentelijke vertaling van de Algemene Commentaar naar het Nederlands in opdracht van het Departement CJM is een eerste stap naar bekendheid en de daaruit voortvloeiende toepassing. Belangrijk is dat het hierbij niet stilvalt en er effectief wordt ingezet op verspreiding, bekendmaking, vertaling en toepasbaarheid van kinderrechtelijke documenten die vorm en inhoud geven aan kinderrechten.

Dit aanbod en de bijhorende informatie moeten minstens ook op maat van kinderen en jongeren beschikbaar zijn.

6.2.2. Raamwerk Belang van het kind visueel toepasbaar maken

Het Belang van het kind is een fundamenteel beginsel in tal van praktijken, sectoren en domeinen. Het zou ondersteunend zijn, moest het schematisch overzicht van de Algemene Commentaar nr.14 (2013) op zulkdanige manier worden gevisualiseerd dat het een raamwerk vormt, zonder dat het vervalst in een loutere checklist.

Vorige adviezen en voorliggend advies vormen eerste aanzetten voor de verfijning en aanvulling van het kinderrechtelijke kader om dit voor beleid en praktijk werkbaar en toepasbaar te maken. Het is wenselijk na te gaan op welke wijze het beleid dit raamwerk het meest efficiënt inzet als antwoord op de noden en behoeften van de praktijk (en ruimer ook op beleidsniveaus). Deze verfijning kan verschillen van sector of doelgroep.

6.2.3. Weloverwogen en doordachte implementatie van het Belang van het kind

Belang van het kind wordt beschouwd als een fundamenteel en relationeel recht, procedurereguleerend en interpretatiebeginsel. Voor de invulling en bepaling ervan spelen verscheidene actoren een rol: de *professional*, de interne en externe collega's, het kind en de jongere zelf, de ouders, het ruimere netwerk, enz. Vanuit de beste intenties wordt er gedacht te handelen en werken vanuit het belang van het kind. Maar realiteit wijst uit dat dit niet altijd geweten is of het effectief zo is. De noodzaak dringt zich op om bewuster én bedachtzamer het begrip te hanteren, in te vullen, toe te passen en hiermee om te gaan.

Dit vertaalt zich in de volgende aanbevelingen op de volgende drie beleidsniveaus.

6.2.3.1. Op micro-niveau

Vanuit het afgelopen traject is er een duidelijke nood merkbaar om meer gedragenheid aan het belang van het kind toe te kennen via tools, methodieken, uitwisseling en overleg. Dit moet bijdragen tot kennisverhoging, (zelf)reflectie, inzichtverwervingen, andere perspectieven, betere zorg en aandacht voor relaties en netwerken en leiden tot een betere communicatie met ouders over het belang van het kind. Kinderen en jongeren moeten een meer prominente plaats kunnen innemen bij het invullen en bepalen van wat hun belang is/zou kunnen zijn.

Deelnemers geven ook aan dat kinderen en jongeren zelf meer op de hoogte moeten worden gebracht wat hun rechten zijn en hoe ze dit kunnen effectueren. Visueel materiaal kan hierbij ondersteunend werken.

6.2.3.2. Op meso-niveau

Om hoofd te kunnen bieden aan de geïdentificeerde uitdagingen dienen op organisatieniveau stimulansen te worden gecreëerd. Organisaties dragen de verantwoordelijkheid om een beleid te ontwikkelen.

Een visie over het belang van het kind binnen de concrete werkcontext moet worden uitgewerkt en ook zo worden uitgedragen. Dit vraagt om communicatie intern maar ook met andere organisaties waarin professionele uitgangspunten, werkkaders, standpunten enz. worden uitgewisseld zodat de uitgangspunten van waaruit ieder het belang van het kind implementeert, duidelijk worden. Zo kan met meer kennis van zaken het belang van het kind worden besproken, ingevuld en bepaald.

Een faciliterende omgeving moet toelaten om de rigiditeit en structurele belemmeringen om te buigen naar dialoog, uitwisseling, transparantie, aftoetsing, reflectie en *out-of-the-box* denken. Het kind of de jongere komt hierdoor meer centraal te staan.

De door de deelnemers als succesfactoren bestempelde elementen krijgen zo meer mogelijkheden om zich te verankeren. Uitdagingen en spanningen kunnen zo omslaan tot kennis en kansen.

6.2.3.3. Op macro-niveau

Het beleid dient de geïdentificeerde spanningen aan te grijpen als stimulans om te komen tot een effectieve waarborg, vertaling en toepassing van het belang van het kind, en ruimer kinderrechten. Investeren in de aangehaalde kritische succesfactoren bevordert een duurzame borging van het belang van het kind.

Het afgelopen traject legde reeds volgende noden en behoeften bloot:

- investeringen in transsectorale uitwisselingsmomenten, vormingen en opleidingen over het belang van het kind voor al wie werkt met of voor kinderen, jongeren en gezinnen;
- aanpakken van structurele problemen zodat er waarachtig vanuit het belang van het kind kan worden gehandeld en niet vanuit beschikbare mogelijkheden;
- inbouwen van flexibiliteit als antwoord op de toenemende rigiditeit en jurisdisering. Risicobeheersing en veiligheid mogen niet leiden tot een benadeling of miskennis van het belang van het kind;
- evenwicht herstellen tussen kwantiteit en kwaliteit, waar de balans nu nog te vaak overhelt naar kwantiteit via cijfers en registratie. Belang van het kind vraagt om ook om kwaliteit, via tijd, ruimte, *out-of-the-box* denken, aandacht voor het tempo van kinderen en jongeren, enz. Kwaliteit en impact vertaalt zich niet enkel in cijfers en registratie.
- bijkomend nagaan wat de betekenis en vertaling is van het belang van het kind voor specifiek kwetsbare groepen, waaronder het jonge kind. In het bijzonder rijzen vragen naar de invulling en bepaling van het belang van het kind op vlak van participatie van het kind zelf, de verhouding tot de belangen van de ouders, het netwerk enz.
- samen met kinderen en jongeren, het begrip Belang van het kind meer centraal stellen en concretiseren.

7. Afsluitende beschouwingen

In opvolging van de vraag van het Departement CJM hoe in Vlaanderen invulling wordt gegeven aan het Belang van het kind, waar er zowel kansen liggen als belemmeringen en in welke mate het kinderrechtenkader, en in het bijzonder de Algemene Commentaar nr. 14 (2013), bekend of zelfs een leidraad vormt, ging het Kenniscentrum Kinderrechten over tot een bevraging.

Er werden in totaal drie doelgroepen geselecteerd omwille van hun ervaringen met de beoordeling en de bepaling van het belang van het kind, m.n. jeugdhulp, jeugdopbouwwerk en de jongeren zelf.

Via (groeps)gesprekken en creatieve opdrachten werd de kennis over het begrip, de ervaren kansen, de uitdagingen en spanningsvelden, alsook de kritische succesfactoren in beeld gebracht. De aangebrachte informatie werd systematisch naast het door de Algemene Commentaar uitgewerkte leidraad gelegd.

Het afgelegde traject wijst uit dat het belang van het kind een gedragen concept is, vaak verankerd in regelgeving, werkingsprincipes, tot zelfs in deontologische codes. Het belang van het kind wordt begrepen vanuit een combinatie van verscheidene invalshoeken, algemene beginselen, feiten en procedures. Praktijkbevraging leidt ook tot een verrijkende aanvulling van de Algemene Commentaar nr. 14 (2013). Deelnemers, zowel *professionals* als de jongeren zelf, verbinden het Belang van het kind immers met een aantal fundamentele beginselen en werkingsprincipes. Een beoordeling en bepaling ligt, volgens hen, steeds ingebed in de een en ondeelbare verbinding met de overige kinderrechten, een continue afweging van een verscheidenheid van belangen, zelfreflectie, communicatie, uniciteit van het kind en de situatie, een faciliterende omgeving, een relationele basishouding, betekenisvolle figuren rond het kind en de jongere en een gerichte focus.

Het kader vanuit de Algemene Commentaar nr. 14 (2013) wordt als inzichtelijk en ondersteunend ervaren. Het biedt een raamwerk dat reflectie, flexibiliteit, maatwerk, dynamisme en eigenheid mogelijk maakt. De leidraad uit de Algemene Commentaar mag, wanneer deze zou worden ingezet, evenwel niet vervallen tot een checklist.

Voorliggende adviesvraag sluit af met aanbevelingen. Een vertaling en toepassing van het belang van het kind naar de Vlaamse context concentreert zich rond drie zwaartepunten, m.n. meer bekendheid en betere ontsluiting geven aan kinderrechten op zich, en belang van het kind in het bijzonder; het door de Algemene Commentaar uitgewerkte raamwerk verfijnen en aanpassen aan de noden en behoeften van de praktijk; en tenslotte, werk maken van een weloverwogen en doordachte implementatie van het belang van het kind op micro-, meso- en macroniveau.

Dit alles zal bijdragen tot het meer centraal stellen van het kind en zijn belang, samen met het kind/de jongere zelf.

Bijlage 1. Inbreng vanuit de werkgroepen verwerkt in het schematisch overzicht van de Algemene Commentaar nr. 14 (2013)

LEESLEGENDE

Perspectief Hulpverlener

Perspectief Hulpverlener vanuit kind-perspectief

Perspectief Jeugdhulporganisatie X (interview)

Perspectief Jeugdhulporganisatie X vanuit kind-perspectief

Perspectief Jeugdopbouwwerker

Perspectief Jeugdopbouwwerker vanuit kind-perspectief

Perspectief Jongeren

Perspectief Jongeren vanuit volwassen-perspectief

Jongere X (interview)

ALGEMENE BEGINSELEN

- Mening van het kind
  - o Stem van het kind
  - o Recht om te worden gehoord
  - o Kinderen ervaren het gevoel van gebrek aan inspraak – beslissingen worden boven hun hoofd genomen. Kinderen ervaren niet dat beslissing in hun belang werd genomen net omwille van onvoldoende gehoord
  - o Gehoord worden
  - o Recht op inspraak en informatie
  - o Participatie
  - o Gehoord worden en inspraak hebben in zijn leven
  - o Zelfstandigheid ervaren en zelf mogen beslissen en kiezen
  - o Recht om zelf te kijken wat nodig is
  - o Recht van mensen om over hun leven te beslissen; *professionals* participeren, antwoord ligt bij cliënt
  - o Luister naar mij
  - o Zelf beslissingen kunnen nemen over zaken die hem/haar aanbelangen; minstens worden gehoord; feedback nodig; mening moet als evenwaardig worden beschouwd
  - o Luisteren om de achterliggende problemen te weten te komen
  - o Recht op zelfbeschikking
  - o Jongere moet op zijn minst worden gehoord en als er dan toch iets anders wordt beslist of een verbod wordt opgelegd, dan is het ook steeds belangrijk om uit te leggen waarom dit het geval is
  - o Recht om gehoord te worden, een mening te hebben en die mening ook als evenwaardig en zwaarwichtig te beschouwen
  - o Gehoord worden en niet als een 'kind' worden behandeld
  - o Medebeslissingsrecht over hun toekomst
  - o Hun persoonlijkheid kunnen uitdrukken en zichzelf zijn
  - o Luisteren/gehoord worden
  - o Het kind kiest
  - o Mening van het kind/inspraak
  - o Gehoord worden
  - o Praten met kind zelf, niet direct de ouders, vragen om naar ouders te gaan
  - o Externe(n) inschakelen als kind niet wil/kan praten (thuiszorg, jeugdhulp...)

- Altijd zeggen wat je ervan vindt
- Vragen stellen aan het kind
- Persoon aanwezig op school me wie het kind kan praten, wie echt tijd heeft voor kind (leerkracht en leerlingenbegeleiding zo veel taken)

- Leven, overleven en ontwikkeling...)
  - Emotionele en fysieke veiligheid
  - Het recht om de beste ontwikkelingskansen te krijgen en de mogelijkheid tot zorg op maat
  - Rechten en voorzien in basisbehoeften
  - Mogelijkheid tot zelfontplooiing
  - Ongedwongen kunnen opgroeien
  - Ontwikkelingskansen krijgen
  - Bestaansrecht
  - Basisbehoeften
  - Zorgeloze jeugd
  - Voldoen in noden en behoeften van het kind
  - Kansen en mogelijkheden krijgen
  - Continuïteit en bevestiging ervaren bij het opgroeien
  - Mogelijkheid om talenten te kunnen ontwikkelen
  - Sociale ontwikkeling en zelfontwikkeling op een ongedwongen manier
  - Materiële basisbehoeften en noden
  - Zich kind kunnen voelen
  - Voldoende stimulans krijgen
  - Kunnen doen wat anderen kunnen doen
  - Groei en persoonlijke ontwikkeling
  - Kind kunnen zijn, kunnen spelen, niet te veel gebukt gaan onder zware verantwoordelijkheden of zorgen
  - Recht op vrije tijd, hobby's en interesse
  - Ontwikkeling
  - Ontwikkeling
  - Goede kansen/toekomst

- Non-discriminatie
  - Respect hebben en serieus worden genomen
  - Eerlijkheid, respect en openheid
  - Respect voor loyaliteit
  - Ik kan veel dingen, maar iedereen zegt dat ik dit niet kan (geloof in kracht van kinderen en jongeren)

BELANGENBEOORDELING - FEITEN

- Mening van het kind
  - Stem van het kind
  - Wensen
  - Inspraak hebben en mee kunnen beslissen in zaken die het kind aanbelangen
  - Kinderen ervaren het gevoel van gebrek aan inspraak – beslissingen worden boven hun hoofd genomen. Kinderen ervaren niet dat beslissing in hun belang werd genomen net omwille van onvoldoende gehoord
  - Gezien en gehoord worden
  - Kunnen meebeslissen
  - Recht op inspraak en informatie
  - Participatie
  - Gehoord worden en inspraak hebben in zijn leven
  - Zelfstandigheid ervaren en zelf mogen beslissen en kiezen
  - Recht om zelf te kijken wat nodig is
  - Recht van mensen om over hun leven te beslissen; *professionals* participeren, antwoord ligt bij cliënt
  - Luister naar mij
  - Zelf beslissingen kunnen nemen over zaken die hem/haar aanbelangen; minstens worden gehoord; feedback nodig; mening moet als evenwaardig worden beschouwd
  - Luisteren om de achterliggende problemen te weten te komen
  - Recht op zelfbeschikking
  - Jongere moet op zijn minst worden gehoord en als er dan toch iets anders wordt beslist of een verbod wordt opgelegd, dan is het ook steeds belangrijk om uit te leggen waarom dit het geval is
  - Recht om gehoord te worden, een mening te hebben en die mening ook als evenwaardig en zwaarwichtig te beschouwen
  - Gehoord worden en niet als een 'kind' worden behandeld
  - Medebeslissingsrecht over hun toekomst
  - Hun persoonlijkheid kunnen uitdrukken en zichzelf zijn
  - Luisteren/gehoord worden
  - Het kind kiest
  - Mening van het kind/inspraak
  - Gehoord worden
  - Praten met kind zelf, niet direct de ouders, vragen om naar ouders te gaan
  - Externe(n) inschakelen als kind niet wil/kan praten (thuiszorg, jeugdhulp...)
  - Altijd zeggen wat je ervan vindt
  - Vragen stellen aan het kind
- Identiteit van het kind;
  - Vele zaken waarmee rekening moet worden gehouden: cultuur, achtergrond, persoonlijkheid...
  - Het ongeboren kind (stabiele basis creëren waarin kind later kan opgroeien)
- Behoud van familiale omgeving en onderhoud van relaties;
  - Moeilijk om belang in te vullen bij 'uithuisplaatsing' – kader om te beslissen wanneer ouderschapscapaciteiten onvoldoende zijn?
  - Belang van het kind in de context van het gezin: aandacht voor relatie broers en zussen bij uithuisplaatsing bv.
  - Mogelijkheid om thuis te kunnen opgroeien
  - Een warme thuis hebben

- Contact met leeftijdsgenoten en goed doen voor broers en zussen
- Betrekken van netwerk
- Respect voor netwerk
- Kom mee nadenken over toekomst kinderen
- Aan kinderen laten zien wie in hun netwerk voor hen kan zorgen, wie kan ingrijpen
- De veiligheid van het kind komt op de eerste plaats (uithuisplaatsing)
- Hechting
- Goede opvoeding
- Hulpverlening: werken met het gezin, om terug naar huis te gaan
- Ouders: hun boven het kind zetten. Zij zijn de goede, het kind de slechte. Het verbloemen van de situatie
- Contact met ouders
- Maak als ouder tijd vrij voor je kind
- Een goede thuissituatie
- Een normale situatie is vrienden hebben, warm gezin, hobby's, een school in de buurt, niet pesten, maar ook niet gepest worden, verder kijken dan enkel naar prestaties op school, ook naar gedrag kijken en vragen stellen
- Vrienden

- Zorg, bescherming en veiligheid van het kind
  - Veiligheid
  - Bescherming
  - Bescherming
  - Veilige rustige haven
  - Een veilige thuis hebben
  - Veiligheid
  - Bescherming en ondersteuning, maar weg van kwetsbaarheid
  - Veiligheid: fysiek en emotioneel
  - Bescherming kan tot een 'bubbel' leiden: beslissingen in plaats van kind nemen in de veronderstelling dat ze zo beschermen
  - Zorg
  - Geen 'bepampering' wanneer deze niet nodig is
  - Vriendschap en warme thuis kunnen ervaren
  - Recht op een goede thuissituatie
  - Recht op zorg
  - De veiligheid van het kind komt op de eerste plaats (uithuisplaatsing)
  - Contact met broers, zussen als we dit willen
  - Veiligheid
  - Juiste pad, 'niet zoals uw ouders worden'
  - Plaatsing
  - Familie niet breken/goede thuissituatie
  - Fysiek en emotioneel welzijn
  - Opdracht hulpverlener om ware emoties van het kind te zien (achter de vele maskers) en helpen indien nodig
  - Welzijn en rust ervaren
  - Confronteren met eigen problemen, want pas als persoon eigen problemen onder ogen kan zien, is het mogelijk om te helpen en welzijn te verbeteren
  - Hulpverlening (verder traject)
  - Opvoeding
  - Warm gezin

- Kwetsbare situatie
  - Eenzaamheid soms voelen (via opvang en juiste begeleiding dit doorbreken)
  - Kinderen zitten soms in een moeilijke situatie-gepaard gaan met eenzaamheid (via herstellen van netwerken, kind opnieuw verbinding geven met omgeving)
  - Gebrek aan sociale verankering en stabiliteit
  - Kind ziet zichzelf niet als slachtoffer en zit vast in eigen perceptie
  - Het recht op hulp en snel ingrijpen wanneer het nodig is of de jongere erom vraagt
  - Rekening houden met omstandigheden en familie

- Gezondheid van het kind
  - Gezondheid
  - Gezondheid
  - Terug bijna zwanger

- Onderwijs
  - Recht op onderwijs
  - Educatie
  - Recht op goed onderwijs (nvdr: aangepast, in de buurt, niet constant van school wisselen/verplaatsen, rekening houden met stoornissen, niet zomaar aannemen dat een persoon niets kan, rekening houdend met competenties per vak/competentie(s)niet over één kam scheren...)
  - Verder kijken dan alleen maar prestaties, niet onmiddellijk van school veranderen als prestaties minder zijn (kan andere oorzaken hebben)

- ...
  - Stabiliteit
  - Zekerheid
  - Zich goed voelen
  - Steun krijgen
  - Warmte
  - Graag gezien worden
  - Geliefd worden en graag gezien zijn
  - Liefdevolle benadering en liefde op zich, kinderen moeten zich welkom voelen en warmte kunnen ervaren
  - Intimiteit kunnen beleven
  - Aandacht voor de eenvoudige wensen die kinderen soms hebben
  - Verlangen van kind om oplossing te vinden voor hun eigen traject
  - Zich vrij voelen
  - Vrijheid (werk van JOW om kinderen en jongeren meer vrijheid te geven zodat ze kunnen zijn wie ze willen zijn en vrij kunnen zijn)
    - kinderen kunnen berusten, meedrijven op de golven, ervaren zo vrijheid om zichzelf te kunnen zijn terwijl volwassenen en begeleiders hen pushen
  - Veerkracht
  - Veerkracht van het kind
  - Erbij willen horen
  - Iets dat belangrijk is voor het kind
  - In het voordeel van...
  - Optimaliseren van de situatie
  - Het kind staat centraal (nvdr: en niet in de eerste plaats aan ouders denken, in hun voordeel handelen)
  - Wanneer iets in vertrouwen verteld wordt, dit ook zo houden en niet terugkoppelen naar ouders

- Hobby's meer individualiseren (bv tijdstippen)
- Discreet zijn

BELANGENBEPALING - PROCEDURE (WAARBORGEN EN GARANTIES):

- Het recht van het kind om zijn of haar mening te geven;
  - Stem van het kind
  - Inspraak hebben en mee kunnen beslissen in zaken die het kind aanbelangen
  - Kinderen ervaren het gevoel van gebrek aan inspraak – beslissingen worden boven hun hoofd genomen. Kinderen ervaren niet dat beslissing in hun belang werd genomen net omwille van onvoldoende gehoord
  - Gehoord worden
  - Recht op inspraak en informatie
  - Participatie
  - Gehoord worden en inspraak hebben in zijn leven
  - Zelfstandigheid ervaren en zelf mogen beslissen en kiezen
  - Recht om zelf te kijken wat nodig is
  - Recht van mensen om over hun leven te beslissen; *professionals* participeren, antwoord ligt bij cliënt
  - Luister naar mij
  - Zelf beslissingen kunnen nemen over zaken die hem/haar aanbelangen; minstens worden gehoord; feedback nodig; mening moet als evenwaardig worden beschouwd
  - Luisteren om de achterliggende problemen te weten te komen
  - Recht op zelfbeschikking
  - Jongere moet op zijn minst worden gehoord en als er dan toch iets anders wordt beslist of een verbod wordt opgelegd, dan is het ook steeds belangrijk om uit te leggen waarom dit het geval is
  - Recht om gehoord te worden, een mening te hebben en die mening ook als evenwaardig en zwaarwichtig te beschouwen
  - Gehoord worden en niet als een 'kind' worden behandeld
  - Medebeslissingsrecht over hun toekomst
  - Hun persoonlijkheid kunnen uitdrukken en zichzelf zijn
  - Luisteren/gehoord worden
  - Het kind kiest
  - Mening van het kind/inspraak
  - Gehoord worden
  - Praten met kind zelf, niet direct de ouders, vragen om naar ouders te gaan
  - Externe(n) inschakelen als kind niet wil/kan praten (thuiszorg, jeugdhulp...)
  - Altijd zeggen wat je ervan vindt
  - Vragen stellen aan het kind
- Vaststelling van de feiten
  - Zie boven feiten
  - Plan (middel om aan de kinderen dit officieel te maken)
  - Momentopname
- Tijdsbeleving
  - Op tempo van minderjarige hulp en bijstand verlenen (soms op korte termijn herval, maar op lange termijn kans dat zaken in positieve richting evolueren)
  - Op tempo van jongeren, ingrijpen wanneer deze erom vraagt
- Opgeleide beroepsbeoefenaars;
  - Verschillende perspectieven/experten raadplegen om zo multidisciplinaire en weloverwogen keuze maken (gedeelde besluitvorming)

- Wettelijke vertegenwoordiging;
  - Als begeleider minderjarige ondersteunen: bijstand en vertrouwen
  - Kinderen hebben recht op ondersteuning (vriendjes enz.)
- Motivering in rechte;
  - Als er een beslissing wordt genomen die anders is dan wat kind wou of er wordt een verbod opgelegd, dan is het steeds belangrijk om uit te leggen waarom dit het geval is
  - Uitleggen wat er gaande is en waarom een bepaalde beslissing wordt genomen (zeggen hoe je er zelf bij voelt)
- Mechanismen om beslissingen te evalueren of te herzien;
  - Plan (aangenomen door hulpverlening – beslissingen worden gevalideerd/doordacht)
- Beoordeling van de impact op de rechten van kinderen.
  - Rechten nagaan
- Alle partijen samenbrengen voor weloverwogen beslissingen, met respect autonomie kind
  - Bemiddeling: kind ook eigen keuzes maken en inspraak
- Kinderen aanwezig (moet heel goede reden zijn om in hun afwezigheid samen te komen)
- Aanmelding gebeurt door kind zelf: hun vraag, zij bepalen de agenda
- Recht op informatie en duidelijkheid over zaken die hen aanbelangen
- Zelf beschikking en zelfstandigheid ervaren, eigen verantwoordelijkheid krijgen

BASISKADER

Onlosmakelijk verbonden met overige rechten van het kind – een en ondeelbaar

Rechten

Rechten van het kind

Rechten en gelijke kansen

Zie ook bij algemene beginselen en feiten, waaronder spreekrecht, recht op vrije tijd, recht op onderwijs...

Afweging van belangen

Kind vaak gevoel van te moeten kiezen, kinderen erop attent maken dat ze ook aan zichzelf en hun eigen belang moeten denken

Tussen ouders en kinderen, zonder naar één kant over te slaan (gevoel dat balans nog te vaak doorhelt naar kant ouders)

Direct ingrijpen versus tempo van het kind/de jongere

Tussen kind en *professional*/organisatie

Cultuurverschillen

Structureel (inspraak, luisteren, verantwoordelijkheid geven...)

Volhouden

Multidisciplinair team, niet louter supervisie

Beslissingen met worden (uit)gedragen

Angst

Autonomie kind vs inschatting en visie *professional*

Regels, structuur vs flexibiliteit

Noodzaak van snel ingrijpen/willen ingrijpen vs respecteren autonomie jongere

Verschillende belangen van kinderen en jongeren in één gezin

Verschillende cultuur- en genderverschillen

Beroepsgeheim tegenover belang van delen van informatie

Bepaalde situaties is niet meteen een of een goede oplossing om het belang van het kind ten volle te waarborgen

Zoektocht naar hoe kinderen en jongeren kunnen begeleiden en ondersteunen om zichzelf te zijn (niet bepalen voor het kind, maar er wel zijn)

Kan uit verschillende perspectieven worden ingevuld

Zelfreflectie

Naar zichzelf durven kijken, rollen durven omdraaien, afvragen wat hij/zij belangrijk zou vinden als kind/jongere, wat hij/zij zou willen

Kan helpen om belang van het kind actueel en centraal te houden

Bewust zijn van je eigen perspectief op het kind

Beeld kan veranderen door plotse ervaringen (positief/negatief)

Communicatie

Nodig om te kunnen samenwerken

Zowel diensten, kind als ouders

Problemen tussen verschillende organisaties als binnen organisaties

Individueel bekijken, per situatie, geen checklist noch afgaan op getallen - Uniek

Complexiteit van iedere situatie waarmee een kind te maken heeft

Eigenheid van ieder kind

Kind gevoel geven dat hij/zij uniek is

Uniciteit is een sterkte en belangrijk

Ieder kind is een individu met eigen karakteristieken, niet statisch, maar constant veranderen naargelang leeftijd en ervaringen van het kind

Faciliterende omgeving

Voldoende ruimte tussen kind, jongere en *professionals* (kinderen worden ondersteund, een net om op terug te vallen, maar nog voldoende ruimte om zichzelf te zijn en eens tegen de lamp te lopen)

Voldoende tijd en ruimte nemen

Zo focus op persoon en zijn/haar problemen (niet op tijd en wat daarbinnen moet worden gedaan/afgewerkt)

Flexibiliteit – flexibel omgaan met regels zodat je jongeren alsnog kan helpen – op maat van jongeren, enkel zo kan belang van het kind optimaal worden gegarandeerd

Druk van maatschappij op kind, overweldigen, opslokken met informatie, prikkels enz.

(Basis)houding – relationele invulling

Empathie

Vertrouwen, discretie en onvoorwaardelijke steun

Positief benaderen

Vertrouwen en loyaliteit

Geduld hebben

Niet alles zomaar aannemen

Begrip

Belang van rust, vertrouwen, bijstand - vertrouwensband

Erkennen van autonomie

Niet veroordelend werken, trachten te begrijpen, ook als iets is fout gegaan

Gevoel van marionet, van dader - van systeem ; missen van authentieke binding, wat leidt tot weerstand

Kijken, praten niet onmiddellijk straffen

Opletten voor signalen, goed kijken naar het kind (thuis, school...), niet alleen met je ogen kijken

Netwerk – betekenisvolle figuren rond kind

Rol/positie ouders

Netwerk herstellen, veerkracht stimuleren

Je kan met ouders als kind werken

Rol hulpverlener:

hand reiken voor kinderen in een moeilijke situatie die alsnog op zoek zijn en vragen naar hulp

Als hulpverlener kleine stapjes zetten die kunnen leiden tot beter welzijn van het kind

Rol jeugdopbouwwerker:

Er zijn voor de jongere

Aan kinderen en jongeren die vast zitten of een muur rondom zich hebben gebouwd meer vrijheid geven zodat ze kunnen zijn we ze willen zijn en vrij kunnen zijn

Jongeren 'wat uit te trekken' uit de druk/veeleisendheid van de maatschappij en hen te begeleiden

Tijd en ruimte nemen voor en geven aan jongeren en hun behoeften leren kennen; de zaken niet 'rushen' , jongere het tempo laten beslissen, altijd beschikbaar voor jongere: ook na de uren, tijdsdruk speelt minder, jongeren zullen sneller praten

Focus

Van maatregel

Veelheid van doelstellingen